

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Fylkesutvalet		17.09.2020

Fråsegn forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel (KPS) - Ullensvang kommune

Forslag til vedtak

1. Vestland fylkeskommune meiner planforslaget til kommuneplanen sin samfunnsdel for Ullensvang kommune er i samsvar med framlegg til Regional planstrategi for Vestland, og dannar eit godt grunnlag for vidare arbeid i kommunen.
2. Mål og strategiar syner retning, og tydelege arealstrategiar vil kunne styrke arbeidet med den komande arealdelen til kommuneplanen.

Samandrag

Kommuneplanen sin samfunnsdel for Ullensvang kommune er gjennomarbeidd og oversiktleg og i samsvar med framlegg til Regional planstrategi for Vestland og gjeldande regionale planar. Strukturen med eit hovuddokument, eit dokument med mål og strategiar for inneverande valperiode, og ein forenkla lommeversjon kan vere ei god løysing. Dette kan bidra til å forankre langsiktige mål, samstundes som ein kan sikre eigarskap og forankring i politiske fora ved å spisse mål og strategiar til inneverande valperiode. For dei fleste av dei ni måla til kommuneplanen er det tilhøyrande arealstrategiar. Totalt sett er det forankra 12 arealstrategiar i samfunnsdelen, og utvalet av arealstrategiar gjer eit godt utgangspunkt for det komande arbeidet med kommuneplanen sin arealdel.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Paal Fosdal
fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Ullensvang kommune - kommuneplanen si samfunnsdel - hovuddokument
- 2 Ullensvang kommune - kommuneplanen si samfunnsdel - mål og strategiar 2020-2024
- 3 Ullensvang kommune - kommuneplanen si samfunnsdel - lommeversjon

Saksutgreiing

1. Bakgrunn

Ullensvang kommune har sendt kommuneplanen sin samfunnsdel (KPS) på høyring med frist 15.09.2020. Fylkeskommunen har fått utsett frist grunna politisk handsaming til protokoll føreligg. Vestland fylkeskommune vurderer planen ut i frå fylkeskommunen sitt sektoransvar og målsettingar i regionale planar.

1.1 Planprosess og medverknad

Fylkeskommunen har gitt innspel til planprogrammet i brev av 17.11.2018. I tillegg har Ullensvang kommune presentert planarbeidet sitt i planforum 18. februar 2020.

Det er gjort gode grep i arbeidet med samfunnsdelen for å få fram folk sine stemmer gjennom prosessar i lokalbutikkar og frå barn og unge. Planutkastet viser også at innspela er nytta.

2. Innhald i planen

2.1 Samfunnsdel

Planomtale

Planen består av tre delar. Eit hovuddokument, ein oversikt over plan og strategiar for inneverande valperiode, og ein lommeversjon. *Hovuddokumentet* inneheld bakgrunnsinformasjon, omtale av prosess og struktur, samt ein grundig gjennomgang av dei 9 måla de har kome fram til. Dette dokumentet skal vere styrande i kommunen dei neste 12 åra, og er gjenstand for ein brei medverknadsprosess. *Oversikten over mål og strategiar* er eit dokument for inneverande valperiode, som skal reviderast etter neste kommuneval. Dette for å sikre at planen fortset å vere politisk relevant, og at ein tar opp i seg endra forutsetningar. *Lommeversjonen* skal vere ein hurtigversjon som gjer det lett å finne fram i planen, slik at det blir lettare for politikarar, administrasjon og innbyggjarane å bruke den. Her har ein og lista opp målepunkt for å sjå om strategiane har den ønska effekten.

Arealstrategi

For dei fleste av dei ni måla til kommuneplanen er det tilhøyrande arealstrategiar. Totalt sett vert det forankra 12 arealstrategiar i samfunnsdelen, og utvalet av arealstrategiar gjer eit godt utgangspunkt for det komande arbeidet med kommuneplanens arealdel.

3. Vurdering og verknader

3.1 Generelt om planen

Planframlegget er godt gjennomarbeidd og oversiktleg. Grepet ein har vald å gjere med eit hovuddokument, eit dokument med mål og strategiar for inneverande valperiode, og ein forenkla lommeversjon synes vi fungerer bra. Hovuddokumentet er relativt langt og inneheld mykje informasjon, men er likevel strukturert og lett å få oversikt i. Omfanget av hovuddokumentet gjer det fornuftig å ha «forenkla» versjonar i tillegg. Vi trur at dette kan bidra til å forankre langsiktige mål, samstundes som ein kan sikre eigarskap og forankring i politiske fora ved å spisse mål og strategiar (og måloppnåing) til inneverande valperiode. Denne delen er meint å reviderast etter kvar valperiode. Om noko saknar fylkesrådmannen ei beskriving av korleis kommunen ser for seg relasjonen mellom aktuelle dokument i KPS og den lovpålagte planstrategien som kommunen også skal utarbeide for kvar valperiode.

Lommeversjonen er oversiktleg og vil truleg gjere det lettare å både forstå og nytte kommuneplanen, noko fylkesrådmannen stiller seg positiv til.

Dei føreslegne arealstrategiane er gode og i tråd med føringar i regionale planar. Til dømes under mål 5; levande bygder og sterke sentrum i utvikling, har de definert arealstrategiar som at alle tettstader skal ha definert sentrumsområde og oppdaterte sentrumsplanar. Dette er i tråd med Regional plan for attraktive senter, og fylkesrådmannen vil rose kommunen for gode og tydelege arealstrategiar.

3.2 Forholdet til regionale mål

I framlegg til utviklingsplan for Vestland fylke – Regional planstrategi er følgjande hovudmål med strategiar utvikla:

1. Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg
2. Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling
3. Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv
4. Like moglegheiter til å delta i verdiskaping

Fylkesrådmannen vurderer at Ullensvang kommune sine mål og strategiar er i samsvar med desse måla og også i samsvar med FN's berekraftsmål. Det å jobbe i felles retning er avgjerande for å oppnå dei måla både kommunen og Vestland fylke har.

3.3 Folkehelse

Det er positivt at kommunen har utvikla felles folkehelseoversikt tidleg i 2020, og nytta denne som del av kunnskapsgrunnlaget i arbeidet med kommuneplanen. Det er bra at vurderingar av konsekvensar og årsaksamanhengar knytt til folkehelse er teke med i arbeidsprosessen.

Medverknad frå befolkninga som verkemiddel for å bygge gode lokalsamfunn

Medverknad er eit grunnleggjande prinsipp i folkehelsearbeidet. Det er gjort gode grep i arbeidet med samfunnsdelen å få fram folk sine stemmer gjennom prosessar i lokalbutikkar og frå barn og unge. Planutkastet viser også at innspela er nytta i utviklingsarbeidet. Etter folkehelselova § 5b) og c) skulle oversikta over helsetilstand og påverknadsfaktorar også innehalde kunnskap frå dei kommunale helse- og omsorgstenestene i kommunen, og kunnskap frå befolkninga om faktorar og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innverknad på helsa til befolkninga. Sidan desse to kunnskapskjeldene er lite belyste i oversiktsdokumentet kunne ein i arbeidet med samfunnsdelen styrka medverknadsarbeidet ved fleire innspel frå stemmer som elles ikkje blir høyrde i planprosessar, som til dømes dei eldre. Dette særleg fordi innsats retta inn mot å få dei eldre til å bu lenger heime er eit viktig strategisk grep for kommunen.

Omtale av mål og strategiar – vurdering av folkehelseomsyn

Omtalen av dei valde målområda viser at kommunen har lagt til grunn mange regionale og nasjonale føringar knytt til folkehelseomsyn i arbeidet med samfunnsdelen. Sær mange av målområda som er valde er relevante folkehelseinnsatsområde. Målområda viser at kommunen rettar innsatsen inn på tvers av kommunen sine sektorar, at innsatsen er retta mot heile befolkninga i kommunen og ikkje berre utsette grupper, at kommunen har eit generasjonsperspektiv der sosial berekraft og mangfald som innsatsområde vert løfta fram.

Vidare syner målområda at kommunen har eit perspektiv i planlegginga som sikrar at bakanforliggjande område som kan påverke helse som arbeid og inntekt, bustad med fleire er løfta fram. Det er ein styrke for arbeidet med å fremje helsa til befolkninga i Ullensvang at arbeidet med lokalsamfunn og nærmiljøtsatsing er så tydeleg forankra. Det er også positivt at individuell helseåttferd kan stimulerast gjennom gode arealstrategiar knytt til å legge til rette nærmiljøet/lokalmiljøet for meir fysisk aktivitet. Til dømes ved turveggar, gang- og sykkelveggar og ev snarveggar.

Vi saknar likevel tydelegare innsats retta mot arbeidet med å betre levekår og livskvalitet knytt til oppvekstsektoren, og korleis bruke plan for å jamne ut sosiale helseskilnader slik både plan og bygningslova og folkehelselova legg til grunn. Då ikkje berre levekårsutsette barnefamiliar som kommunen har arbeidd med dei seinare åra, men innsats i heile breidda av utviklingsoppgåver. Dette er område peika på i folkehelseoversikta som i liten grad er fanga opp i kommuneplanarbeidet. Samfunnsdelen bør også nyttast til å legge strategiske føringar på korleis kommunen skal sikre viktige folkehelseomsyn i planlegginga. Overordna mål for folkehelsearbeidet kunne gjerne vore formulert som eit strategisk grep.

Om mål og strategiar 2020-2024 – vurdering av folkehelseomsyn

Ved gjennomlesing av dei planlagde strategiane for å nå måla får vi eit inntrykk at dei gode intensjonane skildra i omtalane av målområda vert «litt borte». Eit døme på dette er strategiane knytt til målområde 1 Sosial berekraft. Gjennom strategiane skal miljømessig berekraft løftast inn først og dette er positivt, men i dette bildet vert kommunen sin eigen innsats for å styrke arbeidet med sosial

berekraft meir usynleg. Strategiar knytt til å fremje betre levekår og oppvekstvilkår, auka trivsel, psykisk helse og mindre sosial ulikskap er vanskeleg å finne. Alt dette er nøkkelområde for å styrke den sosiale berekrafta. Til dømes kunne ein under målområde 1 pkt. d eller målområde 4 pkt. b løfta inn verdien av å utvikle gode møteplassar for alle generasjonar for å fremje sosialt samspel og styrke psykisk helse tydelegare. Kommunen har i strategi 4 b løfta fram trygge rammer for oppvekst noko som er positivt, men sidan fokus her er mest på fysisk planlegging mister ein høve til å styrke breidda i dei innsatsområda som er nemnde over.

Det er positivt at kommunen har eigen strategi om universell utforming av sentrumsområda (4.e). Strategien og samfunnsplanen kan styrkast ytterlegare ved å løfte inn eit breiare perspektiv på universell utforming og eit meir integrerande samfunn, ved å arbeide for at universell utforming er eit innsatsområde innanfor dei fleste sektorar t.d. i reisekjeda, i næringslivet og gjennom målet om å bli friluftshovudstad. Universell utforming og eit integrerande samfunn for alle kan handle om alt frå beplanting, samanhengande reisekjede, lys, fysiske hindringar, syn og høyrsel til psykisk helse med fleire.

Arealstrategiane knytt til mangfald av bustader og bustadsosiale føremål er særskilte viktige rammer for å styrke befolkninga si helse. Sett frå eit folkehelseperspektiv saknar vi likevel prinsipp knytt til korleis ein gjennom gode naborelasjonar kan fremje ei kjensle av tilhøyrse og sosial forankring, gjennom at busetnaden også skal planleggast med gode løysingar for sosiale møtestader – formelle og uformelle.

Eit anna sentralt moment er å utvikle strategiar for arealdelen som verkemiddel for å jamne ut sosiale helseskilnader som til dømes ved gode føringar på nærleik til offentlege tenester og viktig infrastruktur, og plassering av framtidige bustader.

3.4 Klima og energi

Gjennom heile planforslaget er berekraft eit grunnleggande tema, og det grønne skiftet vert trekt fram som ein føremon for kommunen. Ullensvang står i ein god posisjon til å dra nytte av det grønne skiftet. Det er ein rein prosessindustri i kommunen, og det er mellom anna snakk om ei storstilla satsing på hydrogenproduksjon. Dette er komparative fortrinn som kommunen kan og bør nytta seg av, som kan vere positivt både med tanke på klimaomstilling og næringsmoglegheiter.

Kommunen legg den *miljøretta berekraften* til grunn for arbeidet med samfunnsdelen. «Den miljøretta berekrafta er grunnfjellet som gjer at vi kan eksistere. Rein luft, vatn og jord, biologisk mangfald, stabilt klima, ivaretaking av biotopar». Det er mykje positivt i kommunen si tilnærming til klimaomstilling, men fylkesrådmannen saknar eit noko sterkare fokus på ivaretaking av biologisk mangfald som eit viktig premiss for samfunnsutviklinga.

Samfunnsdelen skal gje retning til ønskt utvikling i Ullensvang. Fylkeskommunen er svært positiv til at klima og berekraft blir løfta fram som tydelege satsingsområde i planen. Vi vonar dette vil bidra positivt til å integrere klima- og miljøarbeidet i kommunen sitt overordna styringssystem og mobilisere til klimahandling i både kommuneorganisasjonen og lokalsamfunnet.

Det er positivt at det komande arbeidet med klimaplanen skal inn i planstrategien, og at det skal setjast av ressursar til å utarbeide denne allereie i løpet av 2021.

Nasjonale og regionale føringar

«Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing» legg føringar og krav for kommunal planlegging, og skal leggjast til grunn i alle kommunale planar. Det kjem ikkje fram i planutkastet korleis kommunen har nytta planretningslinjene i arbeidet med kommuneplanen sin samfunnsdel. Planretningslinjene, som vist til over, omhandlar omstilling til eit samfunn med lågare klimagassutslepp og som er tilpassa eit endra klima. I føringane går det mellom anna fram at forvaltninga skal nytte seg av høge alternativ frå dei nasjonale klimaframskrivingane når konsekvensar av klimaendringar vert vurdert, samt at planar som handsamar klima- og energispørsmål bør bygge på grundige analyser av no-situasjonen.

Når det gjeld klimatilpassing, set planretningslinjene fokus på dei gode heilskaplege løysingane og ivaretaking av økosystema og arealbruk med betydning for klimatilpassing; der «spesielt våtmarker,

myrer, elvebredder og skog, som kan dempe effektane av klimaendringar, er viktige å ivareta i arealplanlegginga». Vi saknar eit sterkare fokus på integrering av klimatilpassing i planforslaget.

Utviklingsplan for Vestland (på høyring) løftar klima- og miljøomsyn høgt, der det eine målet er at klima og miljø er premiss for samfunnsutvikling (mål 2). Fylkeskommunen har ikkje politisk vedteke klima- og energimål for det nye fylket, men dei to klimaplanane i tidlegare Sogn og Fjordane og Hordaland er gjeldande til ny regional klimaplan vert vedteken. Såleis bør Ullensvang kommune også sjå til Klimaplan Hordaland som del av nasjonale og regionale føringar for planarbeidet.

Miljøleing og miljøsertifisering

Kommunen har full råderett over eiga verksemd og eigne innkjøp. Systematisk arbeid med miljøforbetring i eigen organisasjon bidreg til å redusere miljøpåverknadar, men kan også nyttast som drivar for utvikling og innovasjon. I tillegg til å «feie for eiga dør», kan kommunen inspirere til grøn handlekraft. *Tredjeparts sertifisering* av miljøstyringssystemet kan bidra til å auke truverdigheita ut mot omgjevnaden. Samstundes kan det å få ein jamleg gjennomgang av eksternt fagmiljø vere eit positivt bidrag inn i klima- og miljøarbeidet.

Klimabudsjett

Klimabudsjett kan vere eit strategisk grep for å systematisere klimaarbeidet (tydeleggjere ansvar for oppfølging av tiltak og etablere oppfølgings- og rapporteringsrutinar) og integrere dette i overordna styringsstruktur og økonomioppfølging. Dette blir nytta som eit styringsverktøy i fleire og fleire kommunar og fylkeskommunar. Til orientering deltek fylkeskommunen i eit nasjonalt prosjekt, som har mål om å utvikle ein rettleiar for kommunar/fylkeskommunar som vil utvikle eigne klimabudsjett. Rettleiaren er venta å ferdigstillast hausten 2020 med påfølgjande tilbod om kurs våren 2021.

Fylkeskommunale tilskotsordningar for klimaomstilling

Gjennom bruk av tilskotsordningar kan fylkeskommunen støtte prosessar og prosjekt i kommunane og elles i fylket for å følgje opp det strategiske arbeidet og gjeldande regionale planar og prioriteringar. I tillegg til statlege tilskotsordningar for klimatiltak og klimatilpassing (t.d. gjennom Miljødirektoratet, Enova etc.), har fylkeskommunen ulike tilskotsordningar som kommunen kan søkje på:

- Tilskot til kommunale klimatiltak (frist 15. september)
- Tilskot til innovasjon og næringsutvikling i Vestland fylke (frist 15. september)

3.5 Kulturminne og kulturmiljø

Frå eit kultur-, idrett- og inkluderingsperspektiv er fleire forventningar frå nasjonalt hald viktig for kommunen å ta omsyn til i overordna planarbeid i kommunen.

Samfunnsdelen skal vere med på å definere og formidle kommunen sin identitet. Kulturliv, idrett, kulturarv og friluftsliv er rike kjelda til identitet og er viktig ressursar for å bygge Ullensvang si framtid. Desse er òg kjelda til næring og utvikling lokalt og regionalt og er helsefremjande faktorar, då dei er viktige for alle generasjonar si sjølvforståing, trivsel og verksemd.

Dei mål og strategiar som er lagt fram i samfunnsdelen av kommuneplanen bygger vidare på dette og er gode og dekkande frå eit kultur, idrett og inkluderingsperspektiv. Dei er forankra i FN's berekraftsmål og set fokus på blant anna kultur, idrett, friluftsliv, mat, reiselivet, inkludering, eit unik og allsidig næringsliv, og attraktive stader å bu, leve og jobbe for alle.

Kultur, frivillige organisasjonar, tydelege identitetar i dei ulike bygdene, nasjonalparkane og optimisme i næringsliv er alle framheva som fordelar som kommunen har. Når det gjeld kultur seier kommunen følgjande :

« Ullensvang kommune har levande bygder og kraftfulle sentrum med eit særst rikt, mangfaldig og kontrastfylt kulturliv som femnar heile spekteret frå fritidsaktiviteter innan musikk, idrett og anna variert organisasjonsliv - til store nasjonale festivalar innan fleire ulike sjangrar. Kulturen er forankra i eit samfunn med store kontrastar, mellom tradisjonell og nyvinnande fruktdyrking- og bondekultur og ekspansiv industri, noko som syneratt i kulturen og gir ein ekstra dimensjon. Ullensvang kommune har ei særst rik kulturarv, både knytt til bondekultur, kystkultur og industri, og i form av materiell og immateriell kulturarv. Vi har kulturminne her som er rekna som nasjonalskattar med internasjonale

verneverdi: stavkyrkje og klyngetun, teknisk – industrielle kulturminne, og vår immatriell kulturarv med bunader og hardingfele

At kommunesenteret Odda har etablert seg som eit litterært kraftsentrum i nært samspel med stadutvikling og næring, er også ei føremon for heile kommunen. Det same kan ein seiast om kommunen sin unike posisjon og tradisjon som friluftsliv- og nasjonalparkkommune. Ullensvang kommune har eit rikt organisasjonsliv der friviljug innsats står sterkt, men ein opplever likevelbekymring relatert til manglande rekruttering innan tidlegare sterke innsatsområde som korps, kor og den organiserte idretten..»

Ullensvang har mål om å være verdskjent for friluftsliv, mat og kultur (Mål 3). I skildringa er Trolltunga og Hardangersideren framheva, men som kommunen sjølv påpeiker har Ullensvang mykje meir å by på. For å lukkast i ei slik satsing er det viktig at dei historiske strukturane i kulturlandskap og kulturmiljø vert vedlikehalde. Satsinga på utvalde kulturlandskap Ullensvang, reising i industrien si vogge og kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse Indre Sørfjorden og Ytre Sørfjorden er viktig å nemne og støtte opp om.

Frivillig

Ullensvang har gode profesjonelle regionale kulturaktørar som Norsk Vasskraft og Industristadmuseum, og Hardanger og Voss museum. Det er viktig med gode og forpliktande samarbeid mellom musea, det frivillige kulturliv og det offentlege. Der kommunen har mål om å vere aktiv tilretteleggjar, mål 2, kunne samarbeidet mellom frivillig sektor, musea og kommunen vere med, då det skal utarbeidast ein frivillegstrategi. I pkt. 5g under mål om å ha levande bygder og sterke sentrum, har kommunen også ein strategi om å stette eit godt samspel mellom kommunen og frivillig sektor.

I regional kulturplan for Hordaland Premiss: KULTUR ligg der også ei satsing på profesjonelle kunstnarar og det frie feltet. Med rolla som regionscenter ligg det ei forventning om at det også vert planlagt og lagt til rette for at det er mogleg å leve og arbeide som profesjonell kunstnar i kommunen. Dette kunne passe inn under mål om eit unik, allsidig og aktivt næringsliv (Mål 9) er pkt 9b om tilrettelegging for verksemder som fyller nisjar som ikkje er i kommunen i dag. Kultur, kulturarv, idrett og inkludering er område som kan utforskast for å finne nye næringsvegar.

Integrering

I samband med regionreforma overtok fylkeskommunen fleire nye integreringsoppgåver innan busetjing, kvalifisering, førebygging og frivilligheit frå Inkluderings- og mangfaldsdirektoratet. Regjeringa la fram forslag til ny integreringslov 24.04.2020. I arbeid med utviklingsplan for Vestland og dei påfølgjande regionale planane vert det meisla ut regional politikk på integreringsfeltet. Dette er ein ny arena for tett samarbeid mellom kommunen og fylkeskommunen framover særleg innafor utdanning, næringsliv, kultur og folkehelse. Kommunen har fleire mål og strategiar retta mot innvandrarar, og integrering eller der innvandrarar bør få ei særleg fokus:

- pkt. 1h verksemder satsar på sosial berekraft
- pkt. 2b grunderfond for oppstart av nye verksemder
- pkt. 4f mangfald av bustadar tilpassa ulike grupper i sentrum av tettstadane
- pkt. 4g sikre bustadar til bustadsosiale føremål pkt.
- 4h mangfald av aktivitetar for ungdom i tettstadane.
- pkt. 7d kultur- og idrettstilbod skal underbyggje inkluderingsarbeidet pkt.
- 9a arbeidsplassar for dei som fell utanfor den vanleg arbeidsmarked

Vi viser også til IMDi sine faktaark om integrering i Ullensvang kommune. Den viser at den største innvandrarbefolkninga i kommunen kjem frå Polen, Syria og Thailand. Dette kan tyde på ein del arbeidsinnvandring, og ein del med flyktningsstatus. Dette har konsekvensar for kommunen sin innretting av arbeidet mot integrering og inkludering.

Kulturarv

Vi viser til ny stortingsmelding om nye mål i kulturmiljøpolitikken:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kulturmiljo/id2697943/>

Her vil vi særleg peike på gjenbruk og istandsetting av kulturminne og kulturmiljø som er samfunnsnyttig både av omsyn til klima, ressursbruk og økonomi. Å finne god balanse mellom vern og utvikling er ei av desse utfordringane. Kulturminne er ressursar for å bygge samfunnet.

Kommunen har ansvar å ta vare på kulturarven som ressurs for kunnskap, oppleving, bruk og gjenbruk (sirkulær økonomi). Dette kan forankrast i klimaplan for Ullensvang som er ein av strategiane under mål om berekraft, pkt.1a og også som del av pkt.1g vedlikehald og utvikling som sparing som og er tatt opp i pkt. 5i ombygging og tilpassing av eksisterande bygningsmasse. Hardanger og Voss museum har kompetanse på dette feltet som bør nyttast.

Under pkt 3c god kulturminneforvaltning er det ein god strategi å få utarbeidd ny kulturminneplan for heile kommunen.

Friluftsliv

Kommunen har som ambisjon å vere Noregs friluftslivshovudstad, og dette kan vere ein katalysator for ei rekke aktørar og næringsliv i kommunen. Ein tenkjer at dette skal vere ein identitetsmarkør, og er meint å vere eit paraplyomgrep for fleire sektorar, som til dømes helse og utdanning.

Fylkesrådmannen meiner mål og strategiar rundt utvikling av friluftshovudstaden verker vel gjennomtenkt og i harmoni med andre viktige satsingsområde som sosial og miljømessig berekraft. Det er svært positivt at kommunen tek ansvar og ønskjer å bidra til å styrke dette feltet, og at ein legg opp til å vere ein initierande og tilretteleggjande aktør som dreg frivillige organisasjonar og næringa med i same retning. Fylkesrådmannen saknar likevel at ein har arealstrategi som vil sikre friluftsområde for ålmenta.

Fylkeskommunen oppmodar kommunen til å inkludere «plan for friluftslivets ferdselsårer» i kommunal planstrategi. Friluftslivets ferdselsårer er et nytt nasjonalt prosjekt (2019-2023) initiert av Klima- og miljødepartementet, leia av Miljødirektoratet. Ein eigen vegleiar for arbeidet finst på Miljødirektoratet sine nettsider.

Medverknad

Kommunen har involvert innbyggjarane i dei ulike tettstadar, næringsliv, barne- og ungdomskular, politikkar og administrasjon i prosessen. Vi saknar ei nærarar samhandling med frivillig sektor, med profesjonelle kulturaktørar, med eldre og med innvandrarak som utgjer 10% av folketal i arbeid med samfunnsdelen.

Viktige felt og grupper som kommunen kan samarbeid med for å nå fleire av måla:

- Frivillig sektor
- Kunst- og kulturinstitusjonar
- Det frie, profesjonelle feltet, utøvande og skapande kunstnarar innan ulike kunstformer.
- Innvandrarak
- Immateriell kulturarv, som stadnamn, tradisjonsmusikk, livsminne, tradisjonshandverk og annan handlingsboren kunnskap.
- Dokumentarv og dokumentasjon, som privatarkiv, kulturhistoriske foto, lyd- og filmdokumentasjon.
- Bibliotek skal gi tilgang til kultur, informasjon, kunnskap og eit godt læringsmiljø. Bibliotekstrategi Rom for demokrati og danning er grunnlag for den nasjonale bibliotekutviklinga 2020-2023, med mål om å vidareutvikle biblioteka som relevante og viktige kunnskapsinstitusjonar som skal bidra til folkeopplysning og danning for befolkninga.
- Møteplassar, som bibliotek, anlegg for idrett og friluftsliv, kulturbygg og dei møteplassane som vert skapt av frivillig aktivitet
- Digital kulturformidling
- Anleggsutvikling. Anlegg og arena for idrett, kultur og friluftsliv som er i tråd med regionale føringar og som del av heilskapleg samfunnsutvikling.

Kommunen bør legge stor vekt på samarbeid med desse gruppene i oppfølging av planarbeidet og utvikle gode modellar for samhandling innan kultur, idrett og inkludering og med frivillig sektor. Vi vil vise til at å nytte etablerte møteplassar, t.d. frivillig sektor, kan vere positiv i og med at ein har eit allereie etablert system der ein lett kan kome i kontakt og sikre medverknad frå breie grupper av innbyggjarar, særleg barn og unge, eldre og innvandrarak.

3.6 Landbruk/jordvern

Det er positivt at kommunen ønskjer å leggje til rette for nydyrking i landbruket, jf. Mål og strategiar 2020-2024, side 9, pkt g. Fylkesrådmannen ønskjer å foreslå at ein kan inkludere å ta vare på dyrka jord og legge til rette for arrondering, i dette punktet, til dømes: *Ta vare på dyrka jord og legge til rette for arrondering og nydyrking i landbruket.* Dette for å synleggjere verdien i å ta vare på jord som alt er dyrka. God arrondering i frukthagane gjer det lettare å bruke maskiner og ta i bruk ny teknologi som kan gjere arbeidet meir effektivt og produksjonen meir konkurransedyktig.

3.7 Samferdsel

Fylkeskommunen viser til dei nasjonale måla som er nedfelt i Statlege planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (2014). Hensikta er at planlegging av utbyggingsområde og transportsystem skal legge til rette for mest mogleg effektiv og miljøvennleg transport slik at transportbehova kan reduserast.

Kommuneplanen sin samfunnsdel skal peike ut retninga for vidare satsing og utvikling, og har difor ein viktig funksjon. Høyringsforslaget har fastsett korleis det skal satsast i kommunen, og det er lagt særskilt vekt på dei ulike sentrumsområda. Dette er verdifulle signal til vidare arealplanlegging, og det er viktig at kommunen føl opp dei retningslinjene som vert lagt i samfunnsdelen i kommuneplanen sin arealdel.

Ein vidare satsing på utvikling av attraktive lokal, kommune og region- sentre (LKR) står sentralt i høyringsutkastet. Ei av utfordringane til kommunen er låg sentraliseringsindeks, og planforslaget som no er på høyring viser at de er bevisst dette. Dette er positivt, og tydeleggjer at kommunen tek nasjonale og regionale forventningar på alvor. Det vert mellom anna vist til at fleire stader har låg tettleik i og nær tettstadane, og dette gjer at reiseverksemda i stor grad vert bilbasert.

Fleire av måla i planutkastet heng saman, og vi vil trekke fram dei som omhandlar berekraft, attraktive LKR-sentre og infrastruktur. Ein berekraftig kommune vil avhenge av gode senterområda med kort avstand til skule, butikk, kollektivtilbod mm. Ved å fortette i sentrumsområda og langs eksisterande kollektivaksar vil kommunen legge til rette for meir miljøvennlege alternativ. Det er ressurskrevjande å etablere trygge løysingar for dei som går og sykklar når busettinga er spreidd. Vi oppmodar difor Ullensvang kommune til å sørge for at KPS stiller tydelege krav til framtidig arealutvikling, og høyringsutkastet viser at kommunen er på rett veg.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Ikkje relevant.

Klima: Miljøretta berekraft står sentralt i kommunen sitt planforslag, og kommunen skal snart i gong med ein ny klimaplan.

Folkehelse: Det er positivt at kommunen har utarbeidd felles folkehelseoversikt tidleg i 2020, og nytta denne som del av kunnskapsgrunnlaget i arbeidet med kommuneplanen.

Regional planstrategi: I samsvar med forslag til Utviklingsplan for Vestland.

Konklusjon

Fylkeskommunen meiner planforslaget til Ullensvang kommune sin samfunnsdel er god og tydeleg, og dannar eit godt grunnlag for vidare arbeid i kommunen. Mål og strategiar syner retning, og tydelege arealstrategiar vil kunne styrke arbeidet med den komande arealdelen til kommuneplanen. Fylkeskommunen ønskjer lukke til med det vidare planarbeidet.